

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inostranstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in tožila se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.958.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, petek 21. februaria 1941

Cena posamezni številki din 150

Same velike naloge

Kdor bi se danes hotel lotiti javnega dela, bi bil v resnični zadregi, kje naj bi se lotil dela, kajti povsod čakajo same velike in težke naloge na rešitev. Ne bomo tu govorili o številih in zelo važnih političnih ter kulturnih vprašanjih, temveč se hočemo omejiti le na nekatera gospodarska vprašanja, ki so vedno bolj nujna in ki ne morejo na noben način dočakati svoje rešitve.

V prvi vrsti je treba tu omeniti obremenitev gospodarstva z javnimi dajatvami. Vsa javna telesa, od države pa do najmanjše občine zahtevajo višje dohodke, t. j. višje davke. Zadnji plačnik teh davkov pa je gospodarstvo. Niso pa vse gospodarske panoge v tem srednjem položaju, da bi se njih dohodki povečali, temveč mnoge panoge so v absolutnem gospodarskem nazadovanju. Če se torej hoče pravilno razdeliti davčno breme, če se hoče denar jemati tam, kjer je in če se noče preobremenjevati gospodarstva, kar mora v zadnji posledici imeti slabe učinke tudi za javne finance same, je treba vse vprašanje vsestransko proučiti, da bo pravilno rešeno. Gotovo je, da se to ne more doseči le z enostranskim dekretiranjem, temveč le s sodelovanjem gospodarskih ljudi in organizacij. Vse pa kaže, da potreba po tem sodelovanju še ni prodrla na vsa ona mesta, na katera bi morala in zato se je bali, da bo ostala velika naloga harmonizacije javnih potreb z davčno silo gospodarskih podjetij nerešena.

Je pa še cela vrsta drugih velikih gospodarskih vprašanj, ki so enako rešljiva le z resničnim sodelovanjem oblasti in gospodarskih organizacij ter ljudi. Tako se n. pr. vprašanje preskrbe prebivalstva z živili in drugimi življenjskimi potrebščinami, nadalje vprašanje nabave potrebnih surovin za industrijo in obrt ne moreta rešiti brez plodnega sodelovanja zsebne iniciative in oblasti. Ze celo pa je nerešljivo vprašanje cen, če ne pride do tega sodelovanja. Danes je že izven vsakega dvoma, da so se vsi predpisi za ustavitve draginje ponesrečili. Ta je še naprej na pohodu in z njenim naraščanjem je treba računati.

Nesporno je tudi to, da se vprašanje notranjega posojila, ki je ozko zvezano s sanacijo denarnih zavodov, tudi ne more ugodno rešiti brez sodelovanja zasebne iniciative in oblasti. A notranje posojilo nam je nujno potrebno, ker brez njega sploh ni mogoče ustavitvi naraščanja obtoka bankovcev.

Še bolj evidentna pa postaja potreba sodelovanja zasebne iniciative z oblastmi, če pomislimo na povečanje proizvodnje, na oživiljenje gradbene delavnosti, na nova javna dela. Če bi se posrečilo, da bi se vse to res dosežilo, bi mahoma bilo doseženo velika in najbolj našega gospodarskega položaja in tudi vse uvodoma omenjene naloge bi bile mnogo lažje rešene. Povečanje gradbene delavnosti bi dalo nove zasluge, novi zasluzki pa so najbolj normalni in naraven vir novih davčnih dohodkov.

Sedaj ob koncu zime, ko se že pričinja pripravave za nova gradbena dela, je zlasti pripraven čas, da se s tem namenom napravijo potrebni koraki za ustvarjajoče sodelovanje zasebne iniciative in oblasti. Vendar ni treba, da bi ljudje zabijali denar v malo vred-

ne nepremičnine, če bi pa mogli denar porabiti mnogo bolje za sebe in za celoto. Pri vsem neupanju zasebnikov bi se moglo v tem oziru vendarle mnogo storiti in tudi doseči. Seveda pa je treba pokazati dobro voljo in priti ljudem naproti, da bodo resnično zainteresirani za nova dela. Nešteto načinov je, da se to zanimanje vzbudi, toda predvsem je treba nekaj storiti! A to nekaj se do danes ni storilo.

Zato pa ostajajo nerešena vsa velika vprašanja in zato smo še vedno pred istimi velikimi nalogami kakor pred enim letom in pred več leti. Vedno pa je osnovni razlog isti, da se namreč še ni ustvarila podlaga za pravo sodelovanje gospodarskih organizacij in javnih oblasti. Tolikokrat smo že to naglasili, da se moramo že bati očitka, da postajamo dolgočasni, ker ponavljamo vedno eno in isto. Toda pri najboljši volji ne moremo

delati drugače, ker so nekatere stvari tako nujne, da jih je treba tako dolgo ponavljati, dokler se ne izvedejo. Ne bi doživel Rim svoje velike zgodovine, če ne bi Katon venomer ponavljal, da se mora Kartagina razrušiti. Sodobni opomin: Carthaginem esse delendam je poziv, da se mora ustvariti živo sodelovanje zasebne iniciative in javnih oblasti. Ni druge rešitve in še enkrat — ni druge rešitve.

Naš gozd je ogrožen

Vrednost l. 1939 posekanega lesa 200 mil. din

S temi besedami je začel ban dr. Natlačen v svojem ekspoziciji svoje poročilo o stanju gozdarstva v Sloveniji. Čeprav smo že na kratko navedli njegova izvajanja, smatramo vendarle za potrebno, da objavimo ta del banovega ekspozicija v celoti. Ban je izjavjal:

Naš gozd je ogrožen! V dravski banovini je okrog 45% površine pokrite z gozdovi, v primeri s plodno površino celo 46,8%. Skoro 27% vseh gozdov spada med zaščitne gozdove, ki so na slabih tleh in v hudih strmih in za katere veljajo glede izkoriščanja strožji predpisi.

Lastništvo gozdov

Državnih gozdov v upravi drž. gozdne direkcije v Ljubljani je le 1.483 ha.

Banovinska posestva in ustanove imajo 963 ha, vse občine 4.460 ha in Križevačka imovinska občina 3.803 ha gozdov.

Ljubljanska škofija ima 18.327 ha gozdov kranjskega verskega zaklada in 7.740 ha škofijskih gozdov, skupno torej 26.067 ha.

Cerkvenih in samostanskih gozdov je 26.027 ha.

Razlaščenih gozdov pod upravo Začasne drž. uprave v Ljubljani je okrog 22.000 ha.

Vzlicem tem velikim kompleksom vendarle prevladujejo pri nas mala gozdna posestva.

Izkoriščanje gozdov

Gozdovi se že dalj časa tako močno izkoriščajo, da je ogrožena tudi že trajna proizvodnja primerne količine lesa; zaloga lesa v gozdovih namreč vedno bolj pada, zato pa pada tudi letni prirastek. Izkoriščati bi se smelo le toliko, da ostane nedotaknjena ona minimalna zaloga, ki jo gozdarstvo imenuje »normalno zalogo«. Po statističnih kalkulacijah pa je danes v našem gozdu za 10—20% kubičnih metrov zaloga lesa na ha manjša, kakor bi morala biti v normalnih razmerah.

V gospodarskem letu 1938./39. se je po uradnih kalkulacijah posekalo v dravski banovini ca 2.110.000 m³ lesa. Od tega odpade na igličasto drevje 1.093.000 m³, na listnato pa 1.017.000 m³. Od mehkega lesa odpade na les za tehnično porabo 836.000 m³, na les za kurjavo ca 149.000 m³, neporabljenih odpadkov v gozdu pa je ostalo ca 108.000 m³. Od trdega lesa se je porabilo za tehnični les ca 220.000 m³, za drva za kurjavo vsehvi les, podelan v oglje, ca 717.000 m³, odpadkov pa je bilo ca 80.000 m³.

Za lastno porabo je služilo tehničnega lesa ca 236.000 m³, prodalo pa se je ca 820.000 m³. Drv za lastno porabo je bilo ca 513.000 m³, prodalo pa se je ca 353.000 m³.

Vrednost posekanega lesa na panju, izkalkulirana po povprečnih cenah, je bila l. 1939. približno 200 milijonov din.

Vzrokov za propadanje naših gozdov

je več. So med njimi taki, ki jih poznamo že iz prejšnjih let. Kakor nepoučenost kmetov in drugih posestnikov, nerazsodnost v gospodarstvu, gospodarske stiske, poškodbe po ujmah in požarih, previsoke cenvite posestev pri dedovanju in drugi. Sem spada tudi preveliko število žag in drugih podjetij, ki se bavijo s predelovanjem lesa in ki povzročajo, da se več seka kot znaša letni prirastek gozdov. Nekateri vzroki pa so se pojavili tudi šele v zadnjem času. Sem šteje zlasti povečan izvoz, pa tudi povečana poraba jamskega lesa. V najnovejšem času pa se močno pojavlja stremljenje po razkosanju večjih gozdnih posestev, tudi iz strahu pred neko novo upravno reformo. Ta strah pa je neutemeljen. Za razkosane manjše komplekse se namreč ne zahteva trajno gospodarjenje, ker špekulativni kupec izrabljuje in poseka zalogo, ki jih je prejšnji lastnik moral hraniti.

Banska uprava si mnogo prizadeva, da omeji propadanje gozdov. Treba pa bo poostri in sistematično urediti nadzorstvo zlasti nad gozdovi brez strokovnega upravitelja. Nadzorne okolišje sreskih gozdarskih referentov bo treba zato zmanjšati. To pa je seveda odvisno od drž. proračuna. Banska uprava namerava za več občin namestiti gozdnega čuvaja, ki bi bil podrejen sreskemu načelniku in ki naj bi pomagal pri podrobnem nadzoru gozdov. Pomagal naj bi tudi posestnikom, ki so nevedeči pravilnega ravnanja z gozdovi. Takšna namestitvev pa bi se mogla izvesti le postopoma. Celotna obremenitev bi znašala približno 1 milijon din.

Apeliram na gospodarske korporacije in strokovna društva, da sodelujejo pri povzdigu gozdarstva. Opuste naj vsako akcijo, ki bi bila na škodo proizvodnji lesa ne samo v močno hribovskih in planinskih krajih, temveč tudi v manj hribovitih, ki trpijo na pomanjkanju.

Ob koncu svojega poročila je ban pozdravil ustanovitev zadruga gozdnih posestnikov, ker da bodo s tem gozdni posestniki zavarovani pred izkoriščanjem.

Nered v cenah in aprovizaciji

Množe se od vseh strani pritombe nad silnim neredom v cenah. Tega pa menda niso krivi trgovci, ki so nasprotno največje žrtve tega nereda.

Posebno velik kaos pa je povzročila prepoved, da se sploh ne smejo nobene cene zvišati. Na ta način je nastal silen nered. Tako se je dogodilo, da je trgovec, ki je prodajal ajdovo moko na podlagi cene 420 din za kg ajde, dobil sedaj dobavljeno od privilegirane ustanove ajdo po ceni 625 din, torej za več ko 2 din draže. Trgovec pa ceno moki ne sme zvišati. Posledica ne more biti druga, kakor da ajdove moke sploh ne bo več prodajal. Važno hranilo bo šlo na ta način iz prometa.

Določila se je n. pr. cena izvoznim prašičem na 17 din. Izvozniki morajo to ceno plačevati producentom, če ne so kaznovani. Tako zvišana cena prašičem mora seveda dvigniti ceno masti. Ta pa se ne sme dvigniti. Posledica: masti začenja na trgu primanjkovati.

O posebno velikih neredih v aprovizaciji se poroča z dežele. Tako imajo v enem kraju preveč petroleja, drugod pa imajo nakaznice za petrolej oz. ga sploh ni

nikjer dobiti. Podobno je z moko. Okrajci, ki sami pridelajo mnogo pšenice, so dobili večje količine, kakor agrarno slabi okrajci. To nepravilno dodeljevanje je dostikrat posledica one resnične zaljubljenosti v zadruga. Te se favorizirajo na vse pretege.

Zaradi tega malo premišljene favoriziranja zadrug doživljamo, da imamo zelo malo veljaven predpis, da se mora blago deliti firmam in zadrugam z ozirom na količine, ki so jih dobivale l. 1939. Ko pa je bil ta predpis že izdan, so se ustanovljale nove nabavljalne zadruga in te že lahko dobivajo vsako zahtevano količino blaga.

Veliki križi in težave so tudi s krušnimi nakaznicami. Da se daje tudi zdrob na karte, je posebno za družine s številnimi otroki silna nadloga. Isto je s testeninami itd.

Pri vsem tem pa je treba omeniti še to, da drugod v državi vseh teh težav ni. Nakaznic za kruh drugod sploh nimajo. Ravno tako se v drugih banovinah moka prosto prodaja, maksimirane cene ne veljajo, pri nas pa je vse omejeno, vse reducirano, vse na nakaznice, da je stiska prebivalstva vedno večja.

Mnogo nereda je, mnogo nadlog, a vsega tega ne bi bilo treba,

Kaj prinaša današnja številka:

številka:

Opozarjamo zlasti na naslednje članke:

Novo razširjenje kontrole cen.

Naredba o nabavi in prodaji surove kože.

Prisilni odkup pšenice in mlevskih izdelkov.

Naš dolg Nemčiji se močno povečal.

Obtok bankovcev se nezadovoljivo dvignil.

Davčni svetovalec.

Ban dr. Natlačen o kontroli cen.

Zdravstveno stanje Ljubljane.

Enotna tastatura za naše pisalne stroje.

Izdajanje izvoznih in uvoznih potrdil.

Seja glavnega odbora Zveze trgovskih združenj

za dravsko banovino bo v četrtek dne 27. februaria 1941, ob 10. uri dopoldne v Ljubljani, v sejni dvorani Trgovskega doma, Gregorčičeva ulica št. 27.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
 2. Razprava o nedeljskem počitku.
 3. Sklepanje o kraju in času zvezne skupščine.
 4. Sestava kandidatne liste za zvezno skupščino.
 5. Slučajnosti.
- Prosimo vse člane glavnega odbora, da se seje zanesljivo udeležijo.
- Zveza trgovskih združenj dravske banovine v Ljubljani.
- Predsednik: Stane Vidmar s. r.
Tajnik: Dr. Ivko Pustišek s. r.

Novo razširjenje kontrole nad uvozom

Iz Beograda se poroča o načrtih novih naredb, s katerimi naj se razširi kontrola nad uvozom na nove predmete. Te naredbe vsebujejo šest skupin predmetov ter se nanašajo na uvoz:

- barv, črnila, firmeža, lakov, lepil in kita;
 - kemikalij za fotografijo, materiala za fotografiranje za bioskope, fotografskih, kinematografskih in drugih projekcijskih aparatov;
 - papirja, knjig, geografskih kart in slik;
 - predelanega voska, živalskega, rastlinskega in mineralnega ter blaga, izdelanega z uporabo masti, olja in voska;
 - izdelkov iz kamna, keramičnega materiala in drugih mineralnih in fosilnih materialov;
 - stekla in steklenih izdelkov.
- Direkcija je poslala vse te načrte zainteresiranim gospodarstvenikom zaradi njih ev. pripomb. Kakor se zagotavlja iz Beograda, bodo ti načrti poslani svetu za zunanjo trgovino v odobritev šele potem, ko dobo gospodarski ljudje povedali svoje pripombe. Upajmo, da bo to zagotovilo tudi držalo.

če bi se ustvarilo resnično sodelovanje trgovcev in oblasti. Zakaj se nekateri temu upirajo?

Važno!

Trgovci iz sreza Ljubljana-okolica se obveščajo, da se nakaznice za nakup sladkorja dobijo pri sreskem načelnstvu, Hrenova ulica v sobi št. 12.

Združenje trgovcev za Ljubljano-okolico.

Izvozne cene za govedo povečane

Na predlog direkcije za zunanjo trgovino je trgovinski minister izdal odlok, s katerim se zviša cena goveje živine, ki se izvažajo v Nemčijo in Italijo za 0-50 din pri kilogramu. Cena za prama vole znaša torej 12-50 din franko Maribor ali madžarska meja. Živina se telhta na Dunaju oziroma na Reki.

Valutna potrdila za izvoz v zasedene države

Devizna direkcija Nar. banke je objavila naslednjo okrožnico št. dd 13:

V dopolnitev okrožnice dd št. 5 z dne 17. januarja 1941. se obveščajo vsi pooblaščenji zavodi, da je potrebno, da se pri izdajanju valutnih potrdil za izvoz v Nizozemsko, Belgijo, Norveško in generalni gubernma ravna po naslednjih navodilih:

1. valutna potrdila za izvoz katere koli vrste blaga v prej navedene države se morajo glasiti na državo, v katero gre izvoz;

2. na isti način se morajo izdajati valutna potrdila tudi v primerih, v katerih je prodaja jugoslovanskega blaga izvršena holandskim, belgijskim in norveškim firmam ko tudi firmam iz generalnega gubernmaja s posredovanjem firm iz drugih držav, pa tudi iz Nemčije, z ozirom na to, da se mora ves izvoz v navedene države plačevati v celoti (100%) po novem računu nemških mark v Berlinu, t. j. na podlagi tečaja 17'82 din za 1 RM;

3. za predmete, ki so pod kontrolo izvoza, se morejo valutna potrdila izdajati samo firmam, ki so si predhodno priskrbele izvozna dovoljenja od pristojnih oblasti v državi.

Na konec se opozarjajo pooblaščenji zavodi, da se morajo ravnati po povedanih navodilih, da bi se mogla voditi natančna kontrola o načinu, po katerem so bili posamezni zneski plačani po Nemški obračunski blagajni v Berlinu v korist jugoslovanskih izvoznikov blaga v Nizozemsko, Belgijo, Norveško in Generalni gubernma.

Vreče

vseh vrst kupujem, kakor razne odpadke in cunje. Plačam po najvišjih dnevnih cenah

Zavržen Jože

(Grebec) Ljubljana, Pražakova ul. 2

Konkurzi - poravnave

Razglašen je konkurz o premoženju posestnika Antona Vajdiča v Ptuj. Konkurni sodnik dr. Poznik, upravnik mase odvetnik dr. Fermevc. Prvi zbor upnikov dne 28. februarja ob 9., oglasitveni rok do 20. marca, ugotovitveni narok dne 3. aprila ob 9.

Uvedeno je poravnalno postopanje o premoženju mlinarja in posestnika Maksa Petovarja in posestnice Elizabete Petovar v Ormožu. Poravnalni sodnik dr. Fabiani, poravnalni upravnik odvetnik dr. Šijanec. Narok za sklepanje poravnave dne 20. marca ob 9., rok za oglasitev do 13. marca.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 19. februarja objavlja: Uredbo o izplačevanju prejemkov banovinskih plačevancev v mobilnem in vojnem stanju — Uredbo

o spremembah in dopolnitvah uredbe o mletju in kruhu — Pojasnilo čl. 1. uredbe o preskrbi prebivalstva in vojske s kruhom — Odločbo o ukinitvi izvozne carine na deske, plohe, letve in skobe — Naredbo o kontroli izvoza živalske krme — Naredbo o spremembah in dopolnitvah naredbe

z dne 29. X. 1940. o kontroli uvoza bombaža, bombaževе preje in preje fiocca w. w. — Pravila o opravljanju državnega strokovnega izpita za uradnike v resoru ministrstva za soc. politiko in ljudsko zdravje — Navodilo za sprejemanje dnevničarjev na delo v resoru ministrstva za gradbo — Dopolni-

tev pravilnika o učnih zavodih in strokovnih šolah, katerih izpričevala dajejo ugodnosti glede dokazovanja strokovne izobrazbe za rokodelske obrte — Popravek v uredbi o prispeznem obrezu tolačevec. — Popravek v uredbi o likvidaciji Jugoslovanskega Feniaksa.

nice, vse vrste gumastih cevi za vodo, alkoholne pijače, bencina, olje, gumaste pipice, gumasta lepiva vseh vrst in barv, gumirano platno vseh vrst in barv, termofori, blazine za bolnike in vrečice za led.

Milo in tehnične maščobe:

milo za umivanje in pranje razen luksuznega,

tehnične maščobe: loj, kokosovo olje, mastne kisline, žvepleno olje, kolofonija, kostna mast, ribja mast, svinjska mast, neuporabna za jed, druge živalske masti (maščobe) in odpadki masti, vsa mastna olja rastlinska, ki se uporabljajo za izdelavo mila, če niso pod kontrolo kot jedilno olje.

Papir in papirnati izdelki:

ovojni papir vseh vrst po seznamu, ki ga sestavi urad za kontrolo cen, papirne vreče razen iz luksuznega papirja, kartoni, beli, leseni, sivi (patent), vsi knjigoveški in dvakrat satinirani.

Razno:

parafin, čisti in mešani kositer,

šivalni stroji za domačo porabo, razen luksuznih izdelkov in na električni pogon.

Z uveljavitvijo te odločbe prenehajo veljati vse prejšnje, s katerimi so bili postavljeni pod kontrolo cen posamezni predmeti.

Urad za kontrolo cen bo izdal potrebna navodila za izvajanje te odločbe.

Kontrola cen je razširjena skoraj na vse predmete, razen strogo luksuznih

Na podlagi čl. 1. uredbe o kontroli cen z dne 4. februarja 1940. je minister za oskrbo in prehrano odločil, da se uporablja kontrola cen v smislu te uredbe za naslednje predmete:

Živila:

moka: pšenična, ržena in koruzna; otrobi: koruzni in pšenični; testenine domače proizvodnje vseh vrst, odprte in zaobaljene; riž, jedilno olje vseh vrst, svinjska mast za jed, kava surova in pražena, čaj tujega izvora, kakao v zrnju, prahu in maslu, sveže meso, slanina in salo, suhomesnato blago in klobase po seznamu, ki ga določi urad za kontrolo cen, kruh in sladkor.

Obleka in obutev:

Moška, ženska in otroška iz tkanin, ki so pod nadzorstvom cen ko tudi njih posamezni deli; plašči vseh vrst in izdelki iz tkanin, ki so pod nadzorstvom cen, plašči vseh vrst in izdelki iz kože pod nadzorstvom cen, plašči vseh vrst in izdelki iz kavčuka ter iz kavčukastih tkanin, tuljci za moške klobuke domače proizvodnje, moško perilo, žensko in otročje iz tkanin pod kontrolo cen, pleteno moško, žensko in otročje perilo, bombažno in volneno, nogavice bombažne in volnene vseh vrst, obutev vseh vrst, izdelana iz kože pod kontrolo in sicer iz mastne kože vseh vrst, telečjega boksa in boksa juncev (goved) vseh barv in vrst ter kombinacij teh kož, obutev deloma ali popolnoma izdelana iz gumija in kož in vsi gumastih deli za obutev.

Tekstilno blago:

surovi bombaž, domač in tuj, ovčja volna surova (prana in neprana), domača in tuja, bombažno predivo vseh vrst, domače in tuje, volna in volnica za pletenje in vezenje vseh vrst, sukanec za šivanje vseh metraž razen svilenega, molino amerikan vseh vrst in širin, srbsko platno bombažno, izdelano iz prediva do vključno št. 40 vseh vrst, beljeno platno bombažno v vseh izdelkih in širinah, gradl vseh vrst, barv in širin razen gradla za žimnice in zavese, cic (kretan), poldelčni vseh vrst in širin, flanela, borhent vsici vrst in širin, šajak in sukno za narodno nošnjo, sukno za meščanske obleke (moško in žensko) domačega in tujega izvora, hlačevina, cajn, loden (hubertus) vseh vrst, kanapes, french, oksford in zefir, vseh vrst in širin, popelin vseh vrst, bombažni in iz umetnega bombaža merceriziranega prediva, inlet (angin) vseh vrst in širin, naglavni robci vseh vrst, razen

onih iz naravne ali umetne svile in mako-prediv finejših vrst, klot, serž, podlaga za rokave in žepe, jadvovina, vsa razen samo bombažna, surova juta, tkanine iz jute za zavijanje in vreče, konopljno predivo in kučina, vreče iz vseh vrst snovi in vseh velikosti, pokrivala iz flanele, bombaža, volne, mešanice volne in bombaža razen luksuznih izdelkov.

Kurjava, razsvetljava in pogon:

vse vrste premoga, koksa, lignita in briketov, sveče vseh vrst razen voščenenih, električni tok za razsvetljava, gospodinjstvo in pogon.

Koža:

surova, suha, soljena, in sicer: goveda, telet, juncev, bivolo in konj.

kožni izdelki in sicer I. poplatni: a) vse opankarsko usnje, II. vrhna, mastna kravina, čoklovina in telečja, mastni vratovi, okrajevina, hrbti, črna in rumena, gladka in nekladka in mastne cepanice, boks goveji in telečji, črn ali v barvah, duboks vaterprut, šport boks in ostale vrste nepremočljivega usnja, vse domače proizvodnje.

podplatno in vrhno: podplati v polovicah, kruponi, vratovi, okrajniki ali v garniturah, podloge telečje in notranjiki.

VI. sedlarsko: jermenski kruponi v kosih; material za strojenje kož, in sicer tanin ter čreslovina.

Gradbeni material:

opeka in strešniki, negašeno apno, cement, leseni gradbeni material po seznamu, ki ga sestavi urad za kontrolo cen.

Železo in železni izdelki:

paličasto in trakasto železo vseh vrst in dimenzij, betonsko železo vseh vrst in dimenzij, fasonirano, hišno in T-železo, nosilci U, T in I, vlečena žica, žgana in nežgana, pocinkana v klobčičih vseh dimenzij od 1 mm naprej, bodeča žica in kvadrata v vsaki izdelavi, bela pločevina, črna pločevina, pocinkana, žebli iz železne žice od 4 mm naprej, žične vrvi od 8, 10, 16, 24 mm do 150 m dolžine.

Steklo in stekleni izdelki:

Okensko steklo, steklo za svetilke.

Elektrotehnični material:

podzemeljski armirani kabli, gola bakrena žica vseh tež, izolirana bakrena žica vseh debelin.

Kmetijsko orodje, semena, umetna gnojila itd.:

sekire, lopate, lopatke, motike, srpi, kose, vile, železne in lesene, grablje železne in lesene, plugi za živalsko vprego in plužne glave, brane in robkači vseh vrst, robkači za koruzo, škropilnice za trto in sadje, reporeznice in sla-

moreznice, prašileci, deli vseh teh strojev,

vrvarski izdelki za kmetijstvo, semena, vse očiščeno: lucerna, deteljina, živalska repa (krma) vseh vrst grahorica, umetna gnojila vseh vrst, žvepleni cvet, rafija, modra galica, manila, guma za vezanje rastlin, meja za vrt.

Barvni material:

firnež, terpentin.

Kavčuk in kavčukasti izdelki:

surov, naravni in sintetični, regenerirana guma, stara gumasta obutev in odpadki iz gumija, avtomobilske gume, gume za motocikle, bicikle, zunanje in notranje gume vseh vrst, gumaste cevi in vsi gumasti deli za škropil-

Davčni svetovalec

Cenzura pri pridobitni

G. I. L. v L.

Vprašanje: Te dni me je davčni uradnik opozoril, da bo moja odmero pridobnine še enkrat pregledala neka cenzura, ki bo baje imela pravico odmero še zvišati, ako bo iz opisov posnela, da je to potrebno. Uveljavljanje cenzure sem svojas popolnoma prezrl in prosim, da mi pretolmačite tozadevna zakonska določila.

Odgovor: Cenzura je z zakonom predvidena pravica višjih davčnih oblastev, da v primeru, kadar ugotove pogreške, te pogreške, v kolikor so se izvršile na škodo države, popravi. Za pogreške, katere napravijo v odmernem postopanju davčne uprave na škodo davkoplačevalca, mora ta sam v pritožbi zahtevati, da se popravijo. Do zdaj smo cenzuro poznali samo pri družbenem davku, sedaj je pa razširjena tudi na pridobnino, kolikor se odmerja, oziroma bi se po čl. 53a. zakona o neposrednih davkih morala odmerjati na podlagi poslovnih knjig. Postopek za ugotavljanje davčne osnove je namreč v teh primerih v glavnem identičen z ugotavljanjem čistega donosa pri družbenem davku.

Šesti odst. čl. 127. zakona o neposrednih davkih, ki uvaja cenzuro, se glasi: »Odloki o odmeri pridobnine, ki jih izda davčna uprava na podstavi poslovnih knjig (čl. 53a. lc.), spadajo pod naknadni pregled po finančni direkciji. Na podstavi takega pregleda se smejo izvršiti naknadno popravki in predpisi, če od dne vročitve prvega odloka o odmeri do dne vročitve odloka o cenzurnih naknadnih popravkih nista minili več kot dve leti.

Take odloke more oddelek za davke naknadno pregledati in popraviti v istem roku (računajoč od dneva, ko je bil vročen odmerni odlok prvostopnega davčnega oblastva). — Zoper naknadno popravljeno odmero sme vložiti davčni zavezanec v 30 dneh tožbo pri upravnem sodišču, če je odmero popravila finančna direkcija, pri državnem svetu pa, če jo je popravil oddelek za davke.

Cenzura je po tem zakonskem

določilu mogoča le v primerih, v katerih izvrši odmero pridobnine davčna uprava sama. Davčna uprava odmerja pridobnino ne le, kadar ugotovi dohodek po poslovnih knjigah, ampak tudi v primerih, kadar dvomi o verodostojnosti davčne prijave in podatkov kakor tudi poslovnih knjig, po katerih je narejena bilanca. V teh primerih ugotovi davčno osnovo s primerjanjem s podobnim podjetjem, obratom ali poklicem.

Kadar pa davčna uprava niti na ta način ne more ugotoviti davčne osnove, jo ugotovi davčni odbor po prostem preudarku. V tem primeru torej, v katerem po zakonu ugotavlja osnovo davčni odbor, cenzura ni mogoča.

Cenzura se ne vrši samo na ta način, da bi finančna direkcija ali ministrstvo pregledalo podatke, kateri so v spisu, ampak ima pravico pribaviti tudi druge podatke, katere smatra za važne za odmero pridobnine. V ta namen ima pravico odrediti tudi ponoven pregled poslovnih knjig, zaslišati strokovnjake in izvedence. Tudi davčni zavezanec sam je dolžan, dati cenzurni oblasti vse podatke, katere ta potrebuje za pregled odmere. Cenzura se uvede s tem, da odmerno oblastvo predloži finančni direkciji odmerne spise. Ob enem s spisi predloži tudi morebitno pritožbo davčnega zavezanca, ki jo finančna direkcija reši hkrati s cenzurnim odlokom. Finančna direkcija je dolžna, da v cenzurnem odloku tudi odloči o vseh točkah, katere davčni zavezanec v pritožbi navaja. Cenzura je v teh primerih obligatna, omejena je le v toliko, da se izvrši v rokih, ki jih zakon natančno navaja. Mogoča je pa tudi fakultativna cenzura po izdelku za davke. Ta fakultativna cenzura se more vršiti — seveda v zakonskih rokih — tudi nad cenzurnimi odloki finančne direkcije. Cenzura se v praksi za l. 1940. še ni dosledno izvajala, za l. 1941. je pa pričakovati, da se bo v polnem obsegu uvedla tako, kakor je predpisana.

Čitajte »Trgovski list«!

Rudolf Rakuša, Maribor:

Enotna tastatura za naše pisalne stroje

(Konec.)

Obremenitev prstov v hrvaščini (v %).

	leva roka					desna roka					skupaj
	skupaj	4	3	2	1	1	2	3	4	skupaj	
osnovni položaj	19.6	10.7	4.8	4.4	1.0	1.4	3.3	2.7	1.1	11.0	30.6
1 razdalja	25.7	—	—	8.9	1.4	0.7	8.9	9.7	2.6	42.9	68.6
	45.3	10.7	4.8	13.4	16.4	20.0	14.45	13.72	5.73	53.9	99.2
											0.6
											0.2
											100.00

Obremenitev prstov v hrvaščini

Kamen spotike je črka š s pogostnostjo 1,2% proti č s pogostnostjo 1%. To je najbrž tudi zavedlo nekatere trgovce s pisalnimi stroji, da so postavili črko š v osnovni položaj in s tem povzročili zmešnjavo na naših tastaturah. Za slovenski jezik je razporeditev, kakor jo kaže tab. 1. izven debate. Nujno pa bi priporočal, da bi obveljala ta razporeditev tudi za hrv. jezik. Prvič ni razlika med č in š v isti prijemni vrsti, kar da 1.-% + 0,6% = 1,6% in tretjič velja tudi za hrvaščino, da se zložek šč laže tipka v isti vrsti z desne na levo. Pri standardnih strojih dobi 45. tipka znak š.

Čeprav opisana razvrstitev črk in znakov v celoti nikakor ni idealna za slovenski jezik (o čemer pišem v naslednjih odstavkih), vendar zahteva enotnost strojepisnega pouka in ozir na prakso, da sprejmemo vsi zastopniki in prodajalci pisalnih strojev v Sloveniji pod tab. 1. narisano tastaturo kot obvezno. Ker vsebuje tastatura tudi č in preglasnike ä, ö in ü, bi imenovali tastaturo normirano slovensko-hrvatsko-nemško tastaturo. Trgovinska zbornica v Ljubljani naj pozove vse trgovce s pisalnimi stroji v naši banovini, da se izjavijo glede normirane tastature, in ker mislim, da ne bo resnih ugovorov, se proglasi normirana tastatura sporazumno kot obvezna. Na lahek način dosežemo na ta način enotnost, ki bi bila koristna tako v šolsko-metodičnem kakor tudi v splošno-gospodarskem pogledu.

B. Narodna tastatura

Pri raznih narodih se čedalje bolj množe zahteve, da je treba dosedanja »mednarodna« tastatura odpraviti in sestaviti novo, ki bo predvsem upoštevala pogostnost

glasnikov dotičnega jezika. Zanimivo je, da je ideja reforme posebno živa v USA, čeprav bi človek domneval, da je sedanja tastatura prikrojena za potrebe angleškega jezika. Toda to ni tako. Nekatere prav redke črke angleškega besedišča imajo izredno lepo pozicijo na tastaturi. Vzrok je naslednji. Mehanika prvih pisalnih strojev je bila še prav po-

manjkljiva. Bližnji lučalni vzvodi so se pri količkaj hitrejšem tipkanju med seboj zapeli. Zato je bilo treba sestaviti tako razporeditev črk, da se je navedena hiba čim manj opazila. Danes je seveda pisalni stroj tako dovršen, da se nam ni treba ozirati na gornje nedostatkosti, toda prvotna razporeditev črk standardnega stroja je vendar ostala. Poleg tega je treba še na tem mestu približati, da današnja »mednarodna« tastatura v resnici ni enotna, kajti celo v osnovni vrsti asdfghjkl so razlike, če primerjamo angleški, francoski, slovenski in srbski pisalni stroj.

V USA sta mnogo pisala o idealni tastaturi Dvorak in Dealy, pri Nemcih pa ing. L. V. Levasseur. Glavne zahteve reforme so: 1. osnovni položaj (8 tipk) mora biti tako izbran, da pograbi večino udarcev; 2. močnejšim prstom (torej predvsem kazalcem) je treba dati čim več prijemov; 3. desna roka mora biti bolj obremenjena ko leva; 4. isti prst naj ima čim manj zaporednih prijemov.

Upoštevajoč navedene zahteve in iteracijske številke svoje zgoraj citirane razprave, sem sestavil za slovenski jezik naslednjo idealno tastaturo:

Narodna tastatura za slovenski jezik.

W	2	3	4	5	6	7	8	9	X	Y	Q
U	C	Z	C	T	S	M	J	K	H	F	
A	I	O	E	U	D	S	N	R	L	?	
Š	Č	V	Z	P	B	G	:	!			

Da se spozna številčni efekt nove razporedbe, naj sledi matematični prikaz.

Obremenitev prstov na poenostavljeni slovenski tastaturi.

	leva roka					desna roka					skupaj
	skupaj	4	3	2	1	1	2	3	4	skupaj	
osnovni položaj	37.68	9.63	8.86	8.84	10.35	4.59	6.53	5.18	4.67	20.97	58.65
1 razdalja	15.46	0	0.65	2.03	1.84	3.10	3.94	3.42	1.05	25.89	41.35
	53.14	9.63	9.51	10.87	23.13	16.61	11.88	8.94	9.43	46.86	100.00

Obremenitev prstov pri isti tastaturi za hrvatski jezik.

	leva roka					desna roka					skupaj
	skupaj	4	3	2	1	1	2	3	4	skupaj	
osnovni položaj	38.2	10.7	8.9	9.7	8.9	4.8	5.7	4.4	2.7	17.6	55.8
1 razdalja	17.0	—	0.5	1.9	4.1	4.4	3.3	0.7	1.24	27.0	44.0
	55.2	10.7	9.4	12.2	22.9	18.1	11.4	8.03	7.07	44.6	99.8
											0.2
											100.00

Ing. Degen Friderik, profesor:

Ekonomski sistemi

Kaj razumemo pod pojmom ekonomski sistem?

Vse osnove in smernice celotnega gospodarskega udejstvovanja in življenja, ki veljajo v neki državi ali v več državah v nekem določenem času, tvorijo gospodarski sestav.

Gospodarstvo je staro kakor človeštvo. Vsak človek, naj si bo način njegovega življenja še tako primitiven in skromen, ima razne potrebe in te ga silijo, da si mora priskrbeti razne dobrine (blago), s katerimi zadosti svojim potrebam. Človek mora tedaj neizogibno delati in ukrepati v smeri pridobivanja dobrin za svoje življenje. Udejstvovanje človekovo v tem pravcu predstavlja njegovo gospodarstvo. Izhodišče človekovega gospodarskega udejstvovanja so njegove potrebe. Te potrebe ga silijo, da dela, da gospodari. Vzrok vsega gospodarskega udejstvovanja je tedaj potrošnja in

mirno lahko trdimo, da je proizvodnja sluga potrošnje. Radi neobhodne potrošnje je potrebna proizvodnja.

Vsako človekovo udejstvovanje se dogaja več ali manj smotreno. Gospodarsko udejstvovanje posameznika predstavlja tako zvano zasebno gospodarstvo, katerega cilj in namen je najpopolnejša zadovoljitev posameznika, ne upoštevajoč interese družbe. Človek pa ne živi sam, nego v družbi, v politični organizaciji, kateri pravimo država. Ker so ljudje v državi povezana skupnost tako v političnih kakor v gospodarskih vprašanjih, ne sme biti gospodarstvo posameznika zgolj sebično, nego tudi podrejeno interesom in zahtevam skupnosti. Za to harmonično povezanost skrbi država, v okviru narodnega gospodarstva. Pisec prve slovenske knjige o narodnem gospodarstvu Valentin Žun pravi: »Narodno gospodarstvo pa imenujemo splošnost onih naredb in naprav, ki zahtevajo po prometu združena gospodarstva nekega naroda.«

Način in vsebina gospodarskega

udejstvovanja v raznih časih sta prav različna. V najstarejših časih gospodarsko udejstvovanje še ni bilo tako smotreno in se ni vršilo po neki začetni poti, nego je od časa do časa prevladoval sedaj ta, sedaj oni način gospodarskega udejstvovanja. O kakih gospodarskih sestavih v tej dobi še ne moremo govoriti, saj sega pričetek prvega gospodarskega sestava v sedemnajsto stoletje. V tem stoletju nastane tudi posebna veda o narodnem gospodarstvu, tako zvana ekonomska politika. Ta nova veda se je bavila z vsemi gospodarskimi vprašanji, deloma teoretično in praktično, in to po čisti znanstveni metodi.

Za stari vek je značilno, da velja poljedelstvo za najvažnejšo prvino gospodarskega udejstvovanja. To nam potrjujejo številne razprave rimskih in grških politikov, modroslovcev in literatov. Čisto pravi na primer, da je vir gospodarskega življenja poljedelstvo, a obrt in trgovina pa sta »sordidae artes« (umazani obrti), ki kvarita dušo in značaj. Jasno

Vse kar navajam v naslednjem za slovensko tabelo, velja v splošnem tudi za hrvatsko.

Predvsem vidimo, da je porasla obremenitev osnovnega položaja od 31% na 59%, torej skoraj za dvojno. To je zelo mnogo, saj tipkamo sedaj z 8 osnovnimi tipkami aiae snrl 1/10 vseh udarcev, na 36 ostalih tipk pride le 1/10 udarcev.

Obremenitev obeh kazalcev je porasla od 35.5% na 39.7%. To ni mnogo. Toda važnejša je ugotovitev, da je obremenitev kazalcev v osnovnem položaju porasla od 4.1% na 14.9%, dočim je število udarcev z obema kazalcema na 1 razdaljo znižano od 34.4% na 24.8%.

Vsi vokali so v idealni tastaturi uvrščeni na levi strani. Naj omenim, da delata isto zgoraj omenjena avtorja za angleški oz. nemški jezik, in da je tudi Madžar Mikes razporedil samoglasnike v osnovnem položaju leve roke. Priznati je treba, da kaže radi tega slovenska narodna tastatura pomanjkljivost, kajti leva roka je obremenjena s 53.1%, desna pa le s 46.9%. Prej smo stavili pogoj, da mora biti desna roka močnejše obremenjena, ker je po naravi močnejša in gibčnejša. Natančnejši študij tabele pa nas pouči, da sorazmerje med levo in desno roko vendar ni slabo. Ni važno, da je leva roka v osnovnem položaju bolj zaposlena ko desna, pač pa dejstvo, da so prijemi z 1 razdaljo mnogo številnejši na desni strani ko na levi (25.9 : 15.5). Poleg tega ne smemo pozabiti, da večina strojepiscev uporablja desni palec za razmaknico. Če računamo, da pride na 100 udarcev na tipke približno 15 udarcev na razmaknico, se premakne razmerje v dobro desni roki (55 : 62).

Upoštevati pa je treba še važ-

no okolnost. Idealna tastatura bi morala biti tako sestavljena, da sta zaposlena pri dveh zaporednih udarcih dva različna prsta, ne pa isti prst. Absolutno se to seveda ne da rešiti, toda naša tastatura skuša rešiti problem na najboljši zadovoljiv način. Kazalcu desne roke smo zato odmerili črke sdšmpb, ki tvorijo med seboj najmanj zložkov. Najpogostnejši menjavi soglasnik-samoglasnik smo najbolje ustregli na ta način, da smo grupirali vse samoglasnike na levi strani, dočim pride večina soglasnikov na desno stran, kjer bolj gibčni prsti desne roke laže delajo prehode iz osnovnega položaja v gornjo in spodnjo vrsto in tako tipkajo zložke, ki jih ima slovensčina ogromno število.

V naslednjem pregledu podam najpogostnejše zložke v slovensčini (na 100.000 zložkov), da vidimo, kako ugodna je razvrstitev glasnikov.

st 2500 sk 820 sv 550 tn 420 sp 410 pr 2300 tr 780 kr 550 čn 420 gl 390 nj 1560 sl 660 zn 510 dr 410 bl 350 lj 1270 dn 650 vs 480 vr 410 pl 340 itd.

Od navedenih najpogostnejših zložkov tipka isti prst samo skupini nj in kr. Toda tudi ta dva zložka se tipkata izredno lepo, ker imata osrednjo lego.

V USA so priredili z reformirano tastaturo poizkusne tečaje in ugotovili, da se pri krajši dobi poučevanja dosežejo odlični uspehi. Vendar za sedaj ni pričakovati, da bi se kje uvedla nacionalna tastatura, ker bi prehodna doba rodila razne nevedčnosti. Kljub temu sem objavil poleg zelo aktualne normirane slovenske tastature tudi poenostavljeno narodno tastaturo, da se oglase k predmetu tudi drugi strokovnjaki. Dobro in koristno je, da smo za primer potrebe pripravljene.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. rudnika v Velenju sprejema do 24. februarja ponudbe za dobavo jute, šivalnih jermen, kravjega usnja ter zobatih koles; 3. marca kovinskih žaglic, zobatih koles, mizarkega orodja, izsredniških osi, krogličastih ležajev, vodnega razdelilca, konopnenih cevi ter raznih vijakov in ploščic.

Štab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 24. februarja ponudbe za dobavo šotorskega platna.

Direkcija pomorskega prometa v Splitu sprejema do 23. februarja ponudbe za dobavo zimskih plaščev.

Mornarska komanda v Šibeniku sprejema do 28. februarja ponudbe za dobavo raznih desk in gred, ploščatega železa, žebjev, hrastovih pragov ter kompletnega transportnega dvigala.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 28. februarja ponudbe za dobavo železnih ška-

fov, emailirane posode, lesenih cokelj, sukanca, gumenih cevi, aparata za proizvodnjo acetilena; potrebscin za varjenje; škroba in plavila ter raznih tiskovin; 3. marca kondenzatorjev, raznih tehničnih potrebscin, plute v ploščah ter lanenega platna; 4. marca manilavirvi; 10. marca raznega elektro-tehničnega materiala.

LICITACIJE

Dne 27. februarja bo pri Komandi vojašnice »Kralja Petra II.« v Skofji Loki licitacija za oddajo raznih sladkornih proizvodov pod zakup.

Dne 27. februarja bo pri tehničnem oddelku kr. banske uprave v Ljubljani javna ofertna licitacija za dobavo 440 izgotovljenih dežnih plaščev oz. za dobavo 2.000 m nepremokljivega blaga za dežne plašče.

Dne 26. februarja bo pri Upravi zavoda za izdelavo vojne opreme v Beogradu licitacija za dobavo naftalina in dne 27. februarja za dobavo 13.000 ofiserskih torbic. (Predmetni oglasi so v pisarni Zborn. T i v Ljubljani na vpogled.)

je, da je tako gospodarsko gledanje zmotno.

Ščasoma je dobivalo gospodarstvo prav različno obliko, večji razmah in vedno večji pomen ne samo za posameznika, nego tudi za celoto. Od gospodarskega stanja posameznika je zaviselo gospodarsko stanje države, njena politična moč in njen ugled. Država kot politična organizacija ljudi je dobivala vedno večji pomen in novo in časa primerno pravno obliko. Zasebno gospodarstvo posameznika ni smelo služiti le lastnemu »jaz«, nego tudi interesom sodržavljanov oziroma državnih skupnosti, tedaj vsemu narodu.

Če lahko govorimo o narodnem gospodarstvu staroveške in srednjeveške države, potem moramo reči, da je to bilo skromno in mu je odrejal obliko in način vladar, ki je bil absolutist.

Znano nam je, da pomeni novi vek velik preokret na raznih področjih človeškega udejstvovanja in začetek številnih iznajdb. Pri naša pa tudi novo poimovanje države in njene ureditve. Z novim

vekom pa se začelja tudi doba številnih vojn, ki so med drugim povzročile velike zadožitve držav oziroma državnih poglavarjev. Sicer predstavlja ta doba, kakor omenjeno, začetek splošnega napredka na področju kulture in civilizacije, a v gospodarskem pogledu pa pomenja začetek trdih in težavnih gospodarskih preizkušenj. Gospodarsko stanje držav (v ožjem pomenu besede), tedaj državne uprave, je bilo v mnogih primerih uničujoče. To velja predvsem za tedanje vodilne države, Francijo in Anglijo. Državne blagajne so bile prazne! Celotno gospodarstvo, zasebno in narodno, je bilo na robu propada. Da preprečijo državne uprave tak polom, so skušale dati določene smernice za celotno gospodarsko udejstvovanje držav. Take gospodarske smernice so dajali prav tako gospodarstveniki kakor tudi politiki in znanstveniki. Za vsa država se skušajo uvesti nove in določene smernice za celotno gospodarsko življenje. In tako nastanejo prvi ekonomski sistemi! (Dalje prihodnjič.)

